

α. Οι αρχές της Βιομηχανικής Επανάστασης

(εκτός ύλης)

Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στη γένεση της Βιομηχανικής Επανάστασης;

Οι οικονομικές δραστηριότητες:

- απέφεραν υψηλά κέρδη
- και προκάλεσαν μεγάλη συσσώρευση κεφαλαίων
- που επενδύονταν στη βιοτεχνική παραγωγή.

Η βελτίωση των όρων διαβίωσης των πληθυσμών προκάλεσε:

- δημογραφική έκρηξη
- και αυξημένη ζήτηση αγαθών
- ενώ μεγάλες μάζες του αγροτικού πληθυσμού συνέρρεαν στις πόλεις για να εργαστούν στις βιοτεχνίες. **(αστικοποίηση)**

Για να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση οι βιοτεχνίες:

- μετεξελίσσονταν σε βιομηχανίες,
- αξιοποιώντας τη νέα τεχνολογία, τη χρήση δηλαδή των μηχανών
- και τις νέες πηγές ενέργειας, το γαιάνθρακα και τον ατμό.

Με την τελειοποίηση της ατμομηχανής από τον Βατ (1736-1819):

- αυξήθηκαν κατακόρυφα ο ρυθμός και η ποσότητα της παραγωγής.
- Η μηχανή διαδόθηκε ταχύτατα, αρχικά στην υφαντουργία και αργότερα στη μεταλλουργία.

▲ Η ατμομηχανή του Βατ, που έπαιξε βασικό ρόλο στη Βιομηχανική Επανάσταση

Η βιομηχανική
επανάσταση το 180 αι.,

- ξεκίνησε πρώτα από την
Αγγλία.

▲ Ο πληθυσμός της
Αγγλίας κατά το
18ο αιώνα (σε
εκατομμύρια
κατοίκους).

κατά το 19ο αι.,
επεκτάθηκε και σε άλλες
ευρωπαϊκές χώρες

- τις πρώτες δεκαετίες του
19ου αι., άρχισε στην
ηπειρωτική Ευρώπη, με
την ανάπτυξη
βιομηχανιών
υφαντουργίας στη
Γαλλία, στο Βέλγιο και
στη Γερμανία.
- Μετά τα μέσα του αιώνα
θα αρχίσει η ταχεία
εκβιομηχάνιση ► των
χωρών της ηπειρωτικής
Ευρώπης, ► καθώς και
των Ηνωμένων
Πολιτειών της
Αμερικής.

στο περιθώριο των
εξελίξεων παρέμειναν για
μεγάλο διάστημα

- οι μεσογειακές
χώρες
- και οι χώρες της
ανατολικής
Ευρώπης.

β. Οι οικονομικές θεωρίες

(εντός ύλης)

Τα νέα δεδομένα

που προέκυψαν **μετά** την εκδήλωση της βιομηχανικής επανάστασης

ανάγκασαν τα κράτη να **επαναπροσδιορίσουν την οικονομική τους πολιτική**,

✓ τόσο στο **εσωτερικό**

✓ όσο και στις **διεθνείς σχέσεις**.

Σ' αυτό συνέβαλε αποφασιστικά και η **οικονομική σκέψη του Διαφωτισμού**, η οποία επιζητούσε αποδέσμευση της οικονομικής ζωής από τον **μερκαντιλισμό** των προηγούμενων αιώνων (16^{ος}-17^{ος}), δηλαδή, τον **κρατικό παρεμβατισμό** που **περιόριζε την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα**.

Εναντίον της οικονομικής αντίληψης του μερκαντιλισμού στρέφονται

✓ οι **οικονομολόγοι** που ονομάζονται **φυσιοκράτες**

✓ και οι **σπαδοί της φιλελεύθερης οικονομίας**.

Οι φυσιοκράτες

✓ θεωρούσαν τη **γεωργία** ως **βασική πηγή πλούτου**,

✓ υποστήριζαν ότι οι **νόμοι της φύσης**

δεν εμποδίζουν την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα

έπρεπε να εφαρμοστούν και στην οικονομία.

✓ Οι **σπουδαιότεροι φυσιοκράτες** ήταν ο **Κεναί** (1694-1774), ο **Γκουρναί** (1712-1759) και ο **Τυργκό** (1727-1781).

✓ Ο **αγροτικός χαρακτήρας της γαλλικής οικονομίας** επηρέασε τους Γάλλους οικονομολόγους στη διαμόρφωση της οικονομικής τους αντίληψης.

✓ Ωστόσο, ο **Γκουρναί** εκφράζει με τη θεωρία του μια γενικότερη οικονομική αντίληψη που **προοιωνίζεται τον οικονομικό φιλελευθερισμό (liberalismus)**.

✓ είναι ο θεμελιωτής του **οικονομικού φιλελευθερισμού**.

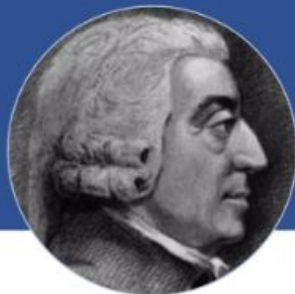
✓ Στο έργο του «Έρευνα για τα αίτια του πλούτου των εθνών» (1776)

διατυπώνει **το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης**

και υποστηρίζει ότι

↳ αυτός ο νόμος ουσιαστικά ρυθμίζει την παραγωγή, τη διακίνηση και τις τιμές των αγαθών.

↳ Το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει στην οικονομική δραστηριότητα με δασμούς και φόρους.

Ο Σκώτος **Ανταμ Σμιθ**

(1723-1790)

Η θεωρία της φιλελεύθερης οικονομίας

- ✓ αναπτύχθηκε κυρίως στην Αγγλία, όπου είχε προχωρήσει η εκβιομηχάνιση.
- ✓ Η ελευθερία στις οικονομικές δραστηριότητες εκφράστηκε με την επιγραμματική διατύπωση «*Laissez faire laissez passer*», «αφήστε τους ανθρώπους να δρουν ελεύθεροι στην οικονομική ζωή, αφήστε τα αγαθά να διακινούνται ελεύθερα».

Η διατύπωση αυτή

- ✓ απηχούσε τις απόψεις της αστικής τάξης
- ✓ και οδήγησε στη διαμόρφωση του κεφαλαιοκρατικού ή καπιταλιστικού συστήματος.

Κεφαλαιοκρατικό ή Καπιταλιστικό σύστημα: Οικονομικό σύστημα που επικράτησε σταδιακά στη Δύση μετά την πτώση της φεουδαρχίας και μετά την Α' Βιομηχανική Επανάσταση. Στο πλαίσιο του η κατοχή και η εκμετάλλευση των μέσων παραγωγής βρίσκεται στα χέρια ιδιωτών, που έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους σ' αυτά με σκοπό την αποκόμιση κέρδους. Το σύστημα αυτό θεωρεί το ιδιωτικό κεφάλαιο ως βάση και κινητήρια δύναμη οικονομίας.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ:

Το καπιταλιστικό σύστημα συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη.

αλλά από την άλλη προκάλεσε

- ▶ κοινωνικά αδιέξοδα και
- ▶ νέες ιδεολογικές αναζητήσεις.

Ταυτόχρονα, ο μονόπλευρος καταμερισμός του πλούτου οδήγησε σε

Ψ μεγάλες κοινωνικές ανισότητες

Ψ και προκάλεσε έντονες κοινωνικές συγκρούσεις κατά το 19ο αιώνα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης

Η βιομηχανική επανάσταση και η εφαρμογή του οικονομικού φιλελευθερισμού είχαν ως συνέπεια:

- ✓ την **αύξηση** της **παραγωγής**,
- ✓ την **ανάπτυξη** των **χερσαίων** και των **θαλάσσιων συγκοινωνιών**
- ✓ και τη **δημιουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων**.

Παράλληλα, όμως, η **ανάγκη αναζήτησης νέων αγορών** και **πρώτων υλών** :

- ✓ **όξυνε** τους **ανταγωνισμούς** μεταξύ των **μεγάλων δυνάμεων**
- ✓ και αποτέλεσε **τροφοδότη** του **ιμπεριαλισμού**.

Δεν είναι ασφαλώς τυχαίο ότι η βιομηχανική επανάσταση είχε ως επίκεντρο την **Αγγλία**, τη μεγαλύτερη αποικιακή δύναμη στον κόσμο.

Ήταν φυσικό λοιπόν, αφού η **οικονομική ανάπτυξη** και η **ισχύς** των **μητροπόλεων**

βρίσκονταν σε συνάρτηση

↳ με το **μέγεθος**

↳ και την **έκταση** των **αποικιών**,

χώρες, όπως η **Αγγλία**, η **Γαλλία** και η **Ολλανδία**, → να επιδοθούν σ' έναν **οξύ ανταγωνισμό** μεταξύ τους.

Οι πολεμικές συγκρούσεις περιορισμένης ή και ευρύτερης κλίμακας, ως εκδήλωση αυτού του ανταγωνισμού, βρίσκουν την πιο χαρακτηριστική έκφραση τους στην **αντιπαράθεση Αγγλίας - Γαλλίας**, αφού οι δύο αυτές χώρες πρωταγωνίστησαν σε όλους σχεδόν τους ευρωπαϊκούς πολέμους του 18ου αιώνα.